

מסכת ברכות

פרק ז

דיו הדימון

(א) **שֶׁלֶשֶׁה שְׁאָכְלוּ כֶאֱחָד - חִיבִין לְזִמּוֹן** (להצטרף יחד בברכת המזון בלשון רבים: נברך).

האנשים והאכילות המצטרפות לדימון

אֶכֶל אֶחָד מֵהֶם דְּמַאִי¹, וּמַעֲשֵׂר רֵאשׁוֹן שֶׁנִּטְלָה תְרוּמָתוֹ², וּמַעֲשֵׂר שְׁנִי וְהַקֹּדֶשׁ שֶׁנִּפְדּוּ³, וְהַשְּׂמֵשׁ שֶׁאֶכֶל כְּזֵית, וְהַפּוֹתִי⁴ - מְזַמְּנִין עֲלֵיהֶם.

אֶכֶל אֶכֶל טָבֵל⁵, וּמַעֲשֵׂר רֵאשׁוֹן שֶׁלֹּא נִטְלָה תְרוּמָתוֹ⁶, וּמַעֲשֵׂר שְׁנִי וְהַקֹּדֶשׁ שֶׁלֹּא נִפְדּוּ, וְהַשְּׂמֵשׁ שֶׁאֶכֶל פְּחוֹת מִכְּזֵית⁷, וְהַנְּכָרִי - אֵין מְזַמְּנִין עֲלֵיהֶם.

(ב) **נָשִׁים וְעֶבְדִים וְקֹטְנִים - אֵין מְזַמְּנִין עֲלֵיהֶם.**

שיעור אכילה המחייב בזימון

עַד כַּמָּה שִׁיעוֹר הַשִּׁיעוֹר הַמוּעַט שֶׁצָּרִיךְ לֵאכּוֹל כְּדִי שִׁיהִיו מְזַמְּנִין?

לדעת תנא קמא: **עַד כְּזֵית**, שהאוכל כזית חייב בברכת המזון.

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: עַד כַּפִּיצָה, שלדעתו אין חייב בברכת המזון אלא אם אכל שיעור כזית.

נוסח הדימון

(ג) **כִּי צִד מְזַמְּנִין?**

בְּשֶׁלֶשֶׁה - אוֹמֵר: נִבְרַךְ שֶׁאֶכְלוּ מִשְׁלוֹ.

בְּשֶׁלֶשֶׁה וְהוּא - אוֹמֵר: בָּרַכּוּ שֶׁאֶכְלוּ מִשְׁלוֹ.

בְּעֶשְׂרָה - אוֹמֵר: נִבְרַךְ לְאַלְקִינוּ שֶׁאֶכְלוּ מִשְׁלוֹ.

בְּעֶשְׂרָה וְהוּא - אוֹמֵר: בָּרַכּוּ לְאַלְקִינוּ שֶׁאֶכְלוּ מִשְׁלוֹ.

אֶחָד עֶשְׂרָה וְאַחַד עֶשְׂרָה רְבוּא מְזַכְרִים אֶת ה', אֵלֵא שִׁישׁ חִילוֹק בְּצוֹרֵת הַהַזְכָּרָה⁸ כְּמוֹ שֶׁהִמְשִׁנָּה מִפְּרֻטָּה.

בְּמֵאָה - אוֹמֵר: נִבְרַךְ לְה' אֱלֹקֵינוּ שֶׁאֶכְלוּ מִשְׁלוֹ.

¹ תבואה שנקנתה מעם הארץ החשוך שלא שלא עישר כראוי נקראת 'דמאי', רבנן אסרו לאכול מתבואה זו בלי לעשר אותה.

² מהתבואה שהופרשה למעשר ראשון וניתנה ללווי, הלוי צריך להפריש תרומת מעשר, ואח"כ היא מותרת באכילה אף לישראל.

³ מעשר שני והקדש שפדו הרי הם חולין ומותרים באכילה.

⁴ משתנינו נוקטת כדיעה שהכותים הם גירי אמת, ולכן הם מצטרפים לדימון.

⁵ תבואה שלא הפרישו ממנה את התרומות ומעשרות נקראת 'טבל', תבואה זו אסורה באכילה מן התורה.

⁶ מעשר שלא הפרישו ממנו 'תרומת מעשר' דינו כטבל.

⁷ אין מצטרף לדימון אלא מי שאכל כזית כדעת ת"ק במשנה ב'.

⁸ כך מפרש הר"א בשנת אליהו את המשנה, ובנמרא (ברכות נ) מפרשים שהמילים 'אחד עשרה ואחד עשרה רבוא' הם לדעת רבי עקיבא שאומר שאין כלל חילוק בין

הזימון בעשרה לדימון בריבוא.

מסכת ברכות

בְּמֵאָה וְהוּא - אוֹמֵר: בָּרְכוּ לֵה' אֱלֹקֵינוּ שֶׁאֵכְלָנוּ מִשְׁלוֹ.

בְּאֶלֶף - אוֹמֵר: נִבְרַךְ לֵה' אֱלֹקֵינוּ אֱלֹקֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁאֵכְלָנוּ מִשְׁלוֹ.

בְּאֶלֶף וְהוּא - אוֹמֵר: בָּרְכוּ לֵה' אֱלֹקֵינוּ אֱלֹקֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁאֵכְלָנוּ מִשְׁלוֹ.

בְּרִבּוּא - אוֹמֵר: נִבְרַךְ לֵה' אֱלֹקֵינוּ אֱלֹקֵי יִשְׂרָאֵל אֱלֹקֵי הַצְּבָאוֹת יוֹשֵׁב הַכְּרוּבִים עַל הַמְּזוּזוֹן

שֶׁאֵכְלָנוּ מִשְׁלוֹ.

בְּרִבּוּא וְהוּא - אוֹמֵר: בָּרְכוּ לֵה' אֱלֹקֵינוּ אֱלֹקֵי יִשְׂרָאֵל אֱלֹהֵי הַצְּבָאוֹת יוֹשֵׁב הַכְּרוּבִים עַל הַמְּזוּזוֹן שֶׁאֵכְלָנוּ מִשְׁלוֹ.

כְּעִנְיָן שֶׁהוּא מְבָרַךְ - כִּד עוֹנֵין הַמְּזַמְּנִים אַחֲרָיו: בְּרוּךְ ה' אֱלֹקֵינוּ אֱלֹקֵי יִשְׂרָאֵל אֱלֹהֵי הַצְּבָאוֹת יוֹשֵׁב הַכְּרוּבִים עַל הַמְּזוּזוֹן שֶׁאֵכְלָנוּ.

רַבִּי יוֹסִי הַגְּלִילִי אוֹמֵר: לְפִי רַב הַקְּהָל - הֵן מְבָרְכִין, וְכִפִּי שֶׁאִמְרָה הַמְּשַׁנָּה אֶת שִׁינוֹי הַנוֹסַח לְפִי מִסְפַּר

הָאֲנָשִׁים, שֶׁנֶּאֱמַר: בְּמִקְהֵלוֹת בָּרְכוּ אֱלֹקִים, ה' מִמְּקוֹר יִשְׂרָאֵל (תהלים no).

אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא: מֵה מְצִינוּ בְּבֵית הַכְּנֶסֶת אֶחָד מְרַבֵּין וְאֶחָד מוֹעֲטִין - אוֹמֵר: בָּרְכוּ אֶת ה',

וְאֵין חִילוּק לְפִי מִסְפַּר הָאֲנָשִׁים שֶׁבִּבֵּית הַכְּנֶסֶת, כִּי גַם בְּזִמּוֹן אֵין חִילוּק בֵּין רַבִּים לְמוֹעֲטִים.

רַבִּי יִשְׁמַעֵאל אוֹמֵר: בָּרְכוּ אֶת ה' הַמְּבָרַךְ.

חֲלוּקַת חֲבוּרָה

(ד) שְׁלֹשָׁה שֶׁאֵכְלוּ כְּאֶחָד - אֵינָן רִשְׁאִין לְחַלֵּק וּלְבַרֵךְ כֹּל אֶחָד בְּנִפְרָד, שֶׁהֵרִי כִּבַּר הַתְּחִיבּוֹ בְּזִמּוֹן. וְכֵן

אֲרַבְעָה שֶׁאֵכְלוּ כְּאֶחָד, וְכֵן חֲמִשָּׁה שֶׁאֵכְלוּ כְּאֶחָד.

אֲבָל שְׁשֶׁה - נִחְלָקִין לְשֵׁתֵי חֲבוּרוֹת שֶׁל שְׁלֹשָׁה, וְדִין זֶה שִׁיכּוּלִים לְחַלֵּק לְשֵׁנֵי חֲבוּרוֹת הוּא עַד עֲשָׂרָה.

וְעֲשָׂרָה שֶׁאֵכְלוּ כְּאֶחָד - אֵינָן נִחְלָקִין⁹, עַד שֶׁיְהִיוּ עֲשָׂרִים.

צִדּוּד חֲבוּרוֹת

(ה) שְׁתֵּי חֲבוּרוֹת שֶׁיְהִיוּ אוֹכְלוֹת בְּבֵית אֶחָד, בְּזִמּוֹן שֶׁמְקַצְתָּן רִוְאִין אֵלוֹ אֶת אֵלוֹ - הֵרִי אֵלוֹ

מְצַטְרְפִין לְזִמּוֹן אֶחָד, וְאִם לָאוּ - אֵינָם מְצַטְרְפִים, וְאֵלוֹ מְזַמְּנִין לְעַצְמוֹן, וְאֵלוֹ מְזַמְּנִין לְעַצְמוֹן.

בְּרַכָּה עַל יַיִן שֶׁאִינוֹ מְזוּג

אֵין מְבָרְכִין בְּרַכַּת 'בּוֹרָא פְּרִי הַגֶּפֶן' עַל הַיַּיִן עַד שֶׁיִּתֵּן לְתוֹכּוֹ מַיִם, וְאִם לֹא מְזַג אוֹתוֹ בְּמַיִם מְבָרַךְ: 'בּוֹרָא

פְּרִי הָעֵץ' דְּבָרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר.

וְחֻקְמִים אוֹמְרִים: אִפִּילוֹ אִם לֹא מְזַג מְבָרְכִין 'בּוֹרָא פְּרִי הַגֶּפֶן'.

⁹ וְאִפִּילוֹ שֶׁאֵין מִבְּטָלִים מִצּוֹת זִמּוֹן כְּשֶׁנִּחְלָקִים, אִךְ הֵרִי הַתְּחִיבּוֹ בּוֹיִמּוֹן עִם הַזְּכָרֶת הִיא.